

Walka o zjednoczenie kraju. Władysław Łokietek

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa interaktywna](#)
- [Prezentacja multimedialna + Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

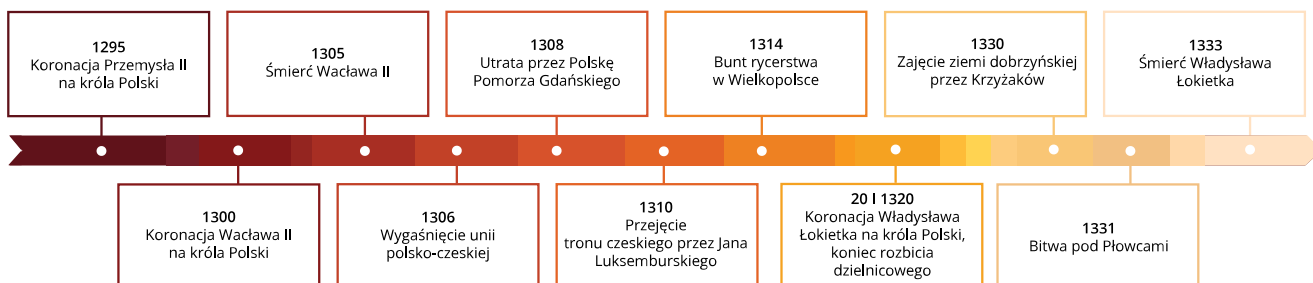
-
- Źródło: Jan Długosz, *Roczniki, czyli Kroniki Królestwa Polskiego*, [w:] *By czas nie zaćmił i niepamięć. Wybór kronik średniowiecznych*. oprac. A. Jelicz. Warszawa 1975. s. 18.

- Źródło: *Rządy Władysława Łokietka w Wielkopolsce według Rocznika wielkopolskiego*, [w:] *Wybór źródeł do historii Polski średniowiecznej (do połowy XV wieku)*, t. 2, *Przewyciężenie rozdrobnienia feudalnego i powstanie monarchii stanowej w Polsce*, oprac. G. Labuda, B. Miśkiewicz, Poznań 1967, s. 9.

Walka o zjednoczenie kraju. Władysław Łokietek

Jan Matejko, *Władysław Łokietek zrywa układy z Krzyżakami w Brześciu Kujawskim*, 1879 r.
Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Kiedy Władysław Łokietek wyszedł zwycięsko z rywalizacji z Henrykiem głogowskim o spadek po królu Przemysławie II, stanął na początku trudnej drogi do odnowienia królestwa. Łokietka czekała m.in. batalia z władcą czeskim Wacławem II, krakowskim biskupem Janem Muskatą, królem Janem Luksemburskim oraz państwem zakonnym. W końcu jednak, po ponad 100 latach rozbicia dzielnicowego pojawiła się realna szansa na zjednoczenie królestwa.

Źródło: Contentplus.sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Twoje cele

- Przedstawisz etapy prowadzące do zjednoczenia kraju po okresie rozbicia dzielnicowego.

- Wyjaśnisz znaczenie koronacji królewskich dla polityki zjednoczeniowej.
- Scharakteryzujesz proces przezwyciężenia rozbicia politycznego ziem polskich ze wskazaniem na rolę władców i Kościoła.
- Wykażesz związek legendy św. Stanisława z odnowieniem państwa piastowskiego.

Gdy w 1301 r. wygasła węgierska dynastia Arpadów, król Czech i Polski w imieniu swojego syna Wacława III przyjął także koronę św. Stefana. Innym pretendentem do tronu węgierskiego był Karol Robert Andegaweński, który po trzech latach pokonał Czechów i został nowym królem Węgier. Karol Robert wsparł antyczeskie działania Łokietka, który powrócił w 1304 r. do Małopolski. W 1320 r. władca węgierski poślubił Elżbietę Łokietkównę, córkę Władysława Łokietka.

Pieczęć Przemysława II króla Polskiego i księcia Pomorskiego z roku 1295.

Pieczęć majestatyczna Przemysła II. Na awersie (po lewej stronie) król jest przedstawiony na tronie, z jabłkiem i berłem w rękach oraz w koronie na głowie, a obok władcy leży rycerski hełm z pióropuszem. Na rewersie umieszczono tarczę herbową z ukoronowanym orłem oraz napis w otoku, który brzmi: „Sam Wszechmogący zwrócił Polakom ich zwycięskie znaki”. Rewers pieczęci Przemysła II jest jednym z pierwszych przykładów traktowania ukoronowanego orła jako herbu Królestwa Polskiego.

Wyjaśnij, jakie symboliczne znaczenie miała koronacja Przemysła II.

Źródło: PAN Biblioteka Kórnicka, domena publiczna.

Rządy czeskiego króla szybko rozczarowały polskie możnowładztwo. Wacław władał Polską z Pragi za pośrednictwem urzędników – [starostów](#). Byli oni bezpośrednimi przedstawicielami króla i przeważnie rekrutowali się spośród Niemców osiadłych w Czechach i na Śląsku. Każda dzielnica miała więc odtąd swojego starostę, w związku z czym możni utracili wpływ na państwo. Dlatego też w 1304 r. przyjaźnie powitali oni powrót Władysława Łokietka.

Władysławowi Łokietkowi zaczęło sprzyjać szczęście. Śmierć w 1305 r. Wacława II, a rok później jego syna Wacława III oznaczała wygaśnięcie rodu Przemyslidów i walki o tron czeski, co pozwoliło księciu kujawskiemu odnieść sukces w Polsce. Sojusz Piastów z Andegawenami został przypieczętowany małżeństwem Karola Roberta z córką Władysława, Elżbietą Łokietkówną. Władysław coraz śmielej mógł dążyć do zjednoczenia Polski, stworzenia spójnego państwa i zdobycia polskiej korony. Opanował swoje dawne

ziemie i Pomorze Gdańskie, ale w Małopolsce musiał walczyć z biskupem krakowskim Janem Muskatą, zwolennikiem rządów czeskich. Tymczasem Wielkopolskę objął Henryk głógowski, rychło też, bo w 1308 r., nastąpiła utrata Pomorza – najpierw na rzecz Brandenburgii, potem zaś Krzyżaków. Jan Muskata w 1309 r. został uwięziony przez Władysława Łokietka i wyrokiem arcybiskupa Jakuba Świnki pozbawiony biskupstwa.

Mapa Polski za panowania Władysława Łokietka.

Porównaj terytorium państwa Łokietka z terytorium państwa Przemysła II. Określ różnice granic i wyjaśnij, z czego wynikały.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., Stentor, licencja: CC BY-SA 3.0.

W 1310 r. tron czeski objął Jan Luksemburski, który natychmiast zgłosił pretensje do korony polskiej. W związku z tym w 1311 r. przeciw Władysławowi zbuntowali się krakowscy mieszczanie z wójtem Albertem na czele, a do miasta przybył starosta Luksemburczyka. Dopiero po roku Łokietek zdobył Kraków. W konsekwencji przywódcy rebelii ponieśli śmierć, a miasto straciło samorząd. Z kolei w 1314 r. w Wielkopolsce wybuchł bunt rycerstwa przeciw synom zmarłego pięć lat wcześniej Henryka głógowskiego. Buntownicy wezwali Władysława, który po złamaniu oporu miast opanował dzielnicę.

Odnowienie królestwa

W ciągu kilkunastu lat udało się Władysławowi zjednoczyć Małopolskę, Wielkopolskę, Kujawy, a także ziemie łęczycką i sieradzką. Poza zasięgiem władzy Łokietka znalazły się księstwa śląskie (powiązane z Czechami), księstwa mazowieckie i Pomorze Gdańskie (zagarnięte przez Krzyżaków). Sukces ten zachęcił władcę do podjęcia starań o koronę królewską. Stolica Apostolska w obawie przed Janem Luksemburskim wyraziła tylko

nieoficjalną zgodę i 20 stycznia 1320 r. w katedrze wawelskiej Władysław został koronowany na króla Polski.

Replika złotego dukata Władysława Łokietka z ok. 1330 r. Na awersie znajduje się majestatyczne przedstawienie króla, na rewersie zaś św. Stanisław. Moneta potwierdza ścisły związek ideologii królewskiej Łokietka z kultem biskupa męczennika.

Wyjaśnij, dlaczego Władysław Łokietek nawiązywał do kultu św. Stanisława.

Źródło: Gabinet Numizmatyczny Damian Marciniak, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 4.0.

Wkrótce potem polski władca rozpoczął starania o odzyskanie Pomorza Gdańskiego: Krzyżakom wytoczono proces przed sądem papieskim. **Trybunał**, działający w latach 1320–1321 w Inowrocławiu, wprawdzie nakazał im oddać Pomorze i zapłacić odszkodowanie, ale wyrok ten nie wszedł w życie. Dlatego Władysław Łokietek podjął próbę siłowego rozstrzygnięcia sporu. W tym celu sprzymierzył się z księciem litewskim Giedyminem i podczas wielkiej **rejzy** krzyżackiej na Litwę w 1329 r. dokonał dywersyjnej wyprawy na państwo zakonne. Doprowadziło to do wybuchu wojny między Polską a zakonem i sprzymierzonymi z nim Czechami. W 1330 r. Krzyżacy zajęli ziemię dobrzyńską, a w roku następnym dwie ich wyprawy spustoszyły ogromne połacie kraju Łokietka. Polskiego króla uratował tylko brak zaangażowania ze strony Jana Luksemburskiego, którego bardziej interesowały wewnętrzne konflikty w Czechach i spory w Niemczech niż sprawy polskie. Podczas drugiej wyprawy krzyżackiej, w 1331 r., Polacy odnieśli niewielki sukces w bitwie pod Płowcami, mimo to rok później wojska zakonne opanowały Kujawy.

Słownik

anarchia

(gr. *anarchia* – bezrząd) stan chaosu i nieporządku powstały wskutek braku lub bezsilności ośrodków władzy

lenno

(z czes. *léno*, niem. *Lehen*) ziemia nadawana przez seniora wasalowi; pozostawanie w zależności sądowej; posiadanie czegoś na tych prawach

rejza

(z niem. *Reise* – wyprawa) zbrojne wyprawy krzyżackie przeciwko poganom, podejmowane głównie w celu podboju zamieszkiwanych przez nich ziem

starosta

urzędnik mianowany i odwoływany przez monarchę jako namiestnik prowincji lub ziemi

trybunał

w dawnej Polsce: stanowy sąd szlachecki drugiej i ostatniej instancji

Słowa kluczowe

Polska w XIV w., Polska w okresie rozbitcia dzielnicowego, Wacław II, Władysław Łokietek, zakon krzyżacki, bitwa pod Płowcami, Jakub Świnka, Polska w XIV–XV w.

Bibliografia

Wybór źródeł do historii Polski średniowiecznej (do połowy XV wieku), t. 2, *Przewyciężenie rozdrobnienia feudalnego i powstanie monarchii stanowej w Polsce*, oprac. G. Labuda, B. Miśkiewicz, Poznań 1967.

By czas nie zaćmił i niepamięć. Wybór kronik średniowiecznych, oprac. A. Jelicz, Warszawa 1975.

Teksty źródłowe do nauki historii w szkole, nr 10, *Powstanie państw scentralizowanych i rozwój dążeń narodowych w XIII–XV w.*, oprac. Z. Dąbrowska, Warszawa 1959.

B. O'Connor, *Historia Polski*, tłum. W. Duży, T. Falkowski, P. Hanczewski, K. Pękacka-Falkowska, Muzeum Pałac w Wilanowie 2012.

J. Długosz, *Roczniki, czyli Kroniki sławnego Królestwa Polskiego* (ks. IX, pod 1325 r.), tłum. J. Mrukówna.

Wielka historia Polski, t. 1–10, Oficyna Wydawnicza FOGRA, Kraków 2016.

Seria *Historia powszechna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011–2019.

Mapa interaktywna

Polecenie 1

Zapoznaj się z poniższą mapą interaktywną, a następnie wykonaj polecenia.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., Stentor, licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 2

Wskaż ziemie, które nie znalazły się w państwie Władysława Łokietka oraz wyjaśnij pod czym panowaniem się znalazły.

Twoja odpowiedź

Polecenie 3

Przeanalizuj mapę. Wskaż sąsiada Polski, który stanowił dla niej największe zagrożenie. Odpowiedź uzasadnij.

Twoja odpowiedź

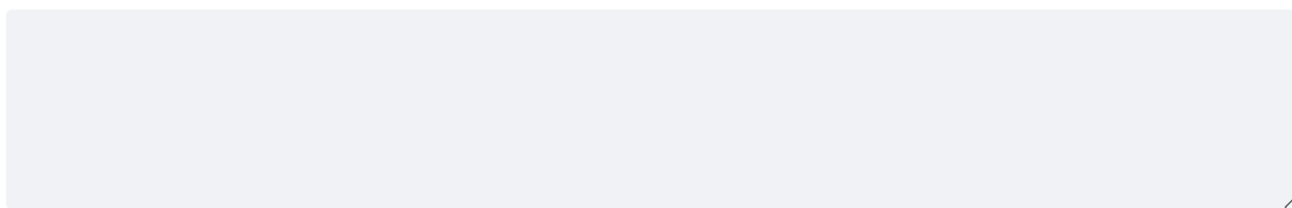
Prezentacja multimedialna + Sprawdź się

Polecenie 1

Zapoznaj się z prezentacją, a następnie wykonaj polecenia i ćwiczenia.

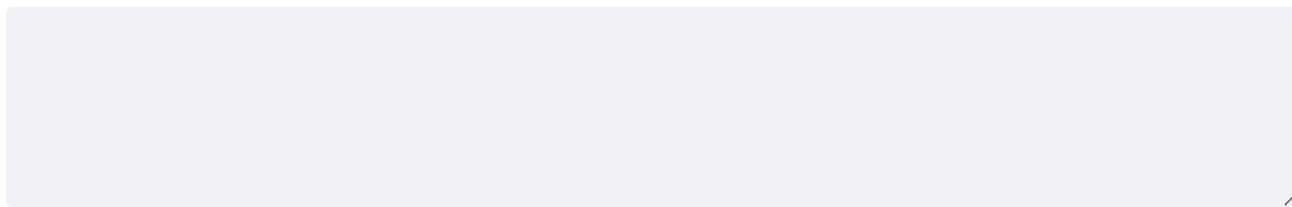
Polecenie 2

Wyjaśnij przyczyny wygnania Władysława Łokietka z Wielkopolski w 1299 r.

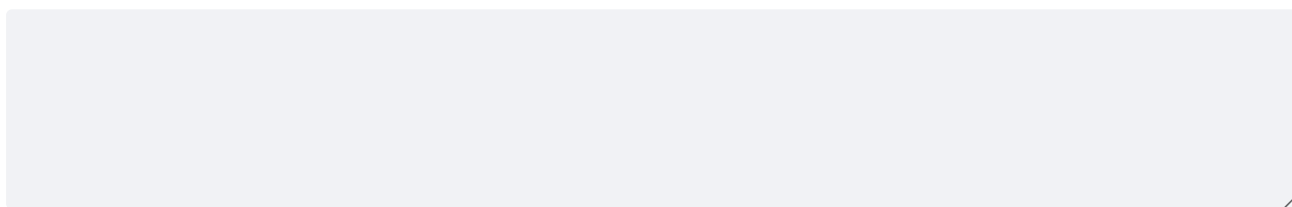
Polecenie 3

Wyjaśnij przyczyny oporu, z jakim spotkały się rządy Władysława Łokietka w Krakowie.

Polecenie 4

O co oskarża Wacława II Jan Długosz? Jakie jego wady wymienia?

Ćwiczenie 1

Przyjrzyj się mapie i odpowiedz na pytanie.

Źródło: Contentplus.sp. z o.o., Stentor, licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 2

Czy Przemysła II można nazwać królem całej Polski? Uzasadnij odpowiedź.

Ćwiczenie 3

Przyporządkuj wydarzenia do dat.

Połącz wydarzenia z datami

1295,

1331,

1314,

1320,

1305,

1300,

1311

koronacja Przemysła II na króla Polski	
koronacja Wacława II na króla Polski	
śmierć Wacława II	
bunt krakowskich mieszczan	
bunt rycerstwa w Wielkopolsce	
koronacja Władysława Łokietka na króla Polski	
bitwa pod Płowcami	

Ćwiczenie 4

Przeczytaj tekst źródłowy, a następnie wykonaj polecenie.

” Jan Długosz

Roczniki, czyli Kroniki Królestwa Polskiego

Zdarzenia roku przeszłego

Rok ten pamiętny był koronacją króla Wacława na królestwo polskie, wygnaniem księcia Władysława Łokietka i ciągłą przy ulewnych deszczach i słońcach niepogodą, a co ważniejsze nad to wszystko, obchodem jubileuszu, na który dla dostąpienia odpustu ze wszystkich krajów chrześcijańskich tłumy pościągały pielgrzymów. Władysław zaś Łokietek smutną dolę wygnania z tak wytrwałą znosił cierpliwością, że wielu litowało się nad jego nieszczęściem, a wszyscy podziwiali stateczność umysłu i pokorę. Jakoż wygnanie to stało się dla niego nie tak karą za przestępstwa, jak raczej probierzem trwałości i pobudką do cnoty.

Źródło: Jan Długosz, *Roczniki, czyli Kroniki Królestwa Polskiego*, [w:] *By czas nie zaćmił i niepamięć. Wybór kronik średniowiecznych*, oprac. A. Jelicz, Warszawa 1975, s. 18.

Ćwiczenie 5

Przeczytaj tekst źródłowy, a następnie wykonaj polecenie.

” Rządy Władysława Łokietka w Wielkopolsce według Rocznika wielkopolskiego

Dalej w roku pańskim 1299, gdy za czasów księcia Władysława kościół cierpiał wiele krzywd tak od wspomnianego księcia, jak od jego rycerstwa, mianowicie znieważanie cmentarzy i ucisk ubogich, wdów i sierót, niszczenie wszystkich dóbr kościelnych, kościoła oraz inne krzywdy, o których strach mówić – Andrzej, z bożej łaski biskup kościoła poznańskiego, na całą swą diecezję rzucił ogólną klątwę kościelną, zabraniając odprawiania nabożeństw.

Źródło: Rządy Władysława Łokietka w Wielkopolsce według Rocznika wielkopolskiego, [w:] Wybór źródeł do historii Polski średniowiecznej (do połowy XV wieku), t. 2, Przewyciężenie rozdrobnienia feudalnego i powstanie monarchii stanowej w Polsce, oprac. G. Labuda, B. Miśkiewicz, Poznań 1967, s. 9.

Wskaż zdania prawdziwe i fałszywe.

Zdanie	Prawda	Fałsz
Opisane wydarzenia miały miejsce po śmierci Przemysła II.	☐	☐
W wyniku wydarzeń opisanych w źródle na tronie polskim zasiadł Wacław II.	☐	☐
Źródło dotyczy reakcji pogańskiej.	☐	☐
Biskup Andrzej Zaremba był przeciwnikiem Władysława Łokietka.	☐	☐

Dla nauczyciela

Autor: Martyna Wojtowicz

Przedmiot: Historia 2022, Historia

Temat: Walka o zjednoczenie kraju. Władysław Łokietek

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

XII. Polska w XIV–XV w. Uczeń:

1) opisuje proces zjednoczeniowy i rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV–XV w.;

Treści nauczania - wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

XII. Polska w XIV i XV wieku. Uczeń:

1) opisuje proces zjednoczeniowy i rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV i XV wieku;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- omawia okres rządów Przemysławów na ziemiach polskich i działania zjednoczeniowe podejmowane przez Władysława Łokietka;
- wyjaśnia, w jaki sposób doszło do zjednoczenia państwa polskiego;
- wskazuje tereny pod panowaniem Przemysła II, Przemysławów i Władysława Łokietka.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- analiza materiału źródłowego (porównawcza);
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Przygotowanie do zajęć. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „Walka o zjednoczenie kraju. Władysław Łokietek”. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się z tekstem w sekcji „Przeczytaj” i multimedium w sekcji „Prezentacja multimedialna + Sprawdź się” (teksty źródłowe) tak, aby podczas lekcji mogli w niej aktywnie uczestniczyć i wykonywać polecenia.
2. Chętni lub wybrani uczniowie przygotowują prezentacje na podstawie informacji zawartych we wspomnianych sekcjach. Nauczyciel może rozdzielić zagadnienia: na część dotyczącą rządów Przemysławów na ziemiach polskich i – osobno – rządy Władysława Łokietka oraz odnowienie królestwa.

Faza wstępna:

1. Wyświetlenie przez nauczyciela tematu i celów zajęć.
2. Raport z przygotowań. Nauczyciel za pomocą dostępnego w panelu użytkownika raportu sprawdza przygotowanie uczniów do lekcji, m.in. kto zapoznał się z udostępnionym e-materiałem. Prowadzący zadaje uczniom pytanie o umiejscowienie tematu lekcji w czasie. Pyta: W jakim okresie się znajdujemy? Co ważnego działo się wcześniej? Ważne, aby uczniowie wspomnieli o pierwszych próbach zjednoczenia ziem polskich i o postaci Przemysła II.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel przypomina o prezentacjach przygotowanych przez uczniów przed lekcją. Poleca wybranym osobom zaprezentowanie swojej pracy przed resztą klasy. Po prezentacjach uczniowie krótko o nich dyskutują, dodają informacje, które ich zdaniem warto uwzględnić. Prowadzący może korygować i uzupełniać odpowiedzi.
2. Nauczyciel poleca, aby uczniowie podzielili się na czteroosobowe grupy i w nawiązaniu do prezentacji oraz przeczytanych przez uczniów tekstów źródłowych wykonali polecenia dołączone do prezentacji multimedialnej. Zespoły uczniowskie pracują nad poleceniem 2: „Wyjaśnij przyczyny wygnania Władysława Łokietka z Wielkopolski w 1299 r.”, a po ustalonym czasie reprezentant wybranej grupy przedstawia odpowiedź. Nauczyciel może w razie potrzeby ją skorygować albo dopowiedzieć istotne informacje. W podobny sposób uczniowie pracują nad poleceniem 3: wyjaśniają przyczyny oporu, z jakim spotkały się rządy Władysława Łokietka w Krakowie.
3. Praca z multimedium („Mapa interaktywna”). Nauczyciel poleca, aby uczniowie indywidualnie zapoznali się z mapą, a następnie przygotowali odpowiedzi do zamieszczonych pod nią poleceń: wskazali ziemie, które pozostały poza zasięgiem władzy Władysława Łokietka, i wyjaśnili, pod którym panowaniem się znajdowały. Wylosowany uczeń (albo ochotnik) przedstawia odpowiedź, nauczyciel weryfikuje jej poprawność.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie dobierają się w pary i wymieniają informacjami o tym, czego się nauczyli na temat odnowienia królestwa polskiego i postaci Władysława Łokietka.
2. Nauczyciel omawia przebieg zajęć, wskazuje mocne i słabe strony pracy uczniów.

Praca domowa:

1. Wykonaj ćwiczenia nr 3 i 4 z sekcji „Prezentacja multimedialna + Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

Wybór źródeł do historii Polski średniowiecznej (do połowy XV wieku), t. 2, Przewyciężenie rozdrobnienia feudalnego i powstanie monarchii stanowej w Polsce, oprac. G. Labuda, B. Miśkiewicz, Poznań 1967.

By czas nie zaćmił i niepamięć. Wybór kronik średniowiecznych, oprac. A. Jelicz, Warszawa 1975.

Teksty źródłowe do nauki historii w szkole, nr 10, Powstanie państw scentralizowanych i rozwój dążeń narodowych w XIII–XV w., oprac. Z. Dąbrowska, Warszawa 1959.

B. O'Connor, *Historia Polski*, tłum. W. Duży, T. Falkowski, P. Hanczewski, K. Pękacka-Falkowska, Muzeum Pałac w Wilanowie 2012.

J. Długosz, *Roczniki, czyli Kroniki sławnego Królestwa Polskiego* (ks. IX, pod 1325 r.), tłum. J. Mrukówna.

Wielka historia Polski, t. 1–10, Oficyna Wydawnicza FOGRA, Kraków 2016.

Seria *Historia powszechna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011–2019.

Wskazówki metodyczne:

Uczniowie mogą zapoznać się przed lekcją z mapą interaktywną, aby przygotować się do późniejszej pracy. Natomiast prezentacja multimedialna może zostać wykorzystana przez uczniów do przygotowania się do lekcji powtórkowej dotyczącej zjednoczenia ziem polskich.